

CONCLUSIE NA ENQUETE

inzake

Elogio H. WINKLAAR (hierna: '**Winklaar**'), *eiser*, gem. mr. M. Bijkerk

tegen

Selibon N.V. (hierna: '**Selibon**'), (*gedaagde*), gem. mr. E.R. Abdul

---

Eiser Winklaar doet zeggen:

Opbouw van de conclusie

A. Vooreerst wordt een opmerking gemaakt over de maatschappelijke context waarin deze procedure zich afspeelt. Deze context heeft invloed op de vraag of eiser moet worden geacht aan de bewijslast te hebben voldaan.

B. Bespreking van de Bewijslast, de Getuigenverklaringen, eerder overgelegde bewijsstukken en andere nagekomen bewijsstukken, waaronder een medisch-specialistisch rapport.

C. Bespreking van de literatuur en de jurisprudentie betrekking hebbend op de stelplicht, de bewijsplicht en de aansprakelijkheid van de werkgever in gevallen van werk gerelateerd letsel en/of aandoeningen.

D. Algemene conclusie.

A. Maatschappelijke omstandigheid

1. Als maatschappelijke omstandigheid dient in deze procedure prominent mee te wegen het feit dat er op Bonaire geen adequate **ALGEMENE** sociale verzekering bestaat die (blijvende) arbeidsongeschiktheid als gevolg van ziekte dekt in de vorm van een Invalidenpensioen. Selibon zelf heeft voor haar werknemers *wel* een dergelijke verzekering afgesloten, maar deze *particuliere* voorziening is niet *adequaat*. Winklaar ontvangt hieruit een bruto bedrag ad \$ 266.- p.m.

Volgens het Instituut 'NIBUD' is voor iemand met Winklaars gezinssamenstelling (paar met 1 kind) een bedrag ad \$ 2,291.- per maand nodig voor een *minimumbestaan* (2013) op Bonaire. Winklaar veronderstelt dat dit rapport van algemene bekendheid is, maar biedt aan dit alsnog over te leggen, als het Gerecht dit nodig acht. Dit NIBUD cijfer toont aan dat Winklaars huidige invalidenpensioen verre van adequaat is.

Het NIBUD-rapport kan overigens hier worden gevonden:

<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-binnenlandse-zaken-en-koninkrijksrelaties/documenten/rapporten/2014/03/14/nibud-rapport-minimum-voorbeeldbegrotingen-voor-bonaire> (ZIE BLZ. 17 VAN HET RAPPORT).

2. Bedoelde maatschappelijke omstandigheid is belangrijk, *omdat dit rechtvaardigt te oordelen dat Winklaar zelfs bij een zweem van bewijs aan de bewijslast heeft voldaan.*

Het geval Winklaar toont aan dat 100% arbeidsongeschiktheid werknemers in BES (bijna) brodeloos maakt. Deze procedure heeft daarom van het begin af aan *mede* tot doel gehad om de overheid (Selibon is 100% eigendom van het Openbaar Lichaam Bonaire!) aan te sporen een *adequate* sociale verzekering tegen de gevolgen van blijvende arbeidsongeschiktheid in te voeren, althans er bij RCN op aan te dringen om dat te doen. Om die reden is aan deze procedure ook meermalen publiciteit gegeven.

3. De jurisprudentie in Nederland is dusdanig dat in kwesties als de onderhavige sprake is van bijna risico-aansprakelijkheid. Dit is terecht omdat een mensenleven en de gezondheid van mensen zeer belangrijk zijn. Dat is ook de motivering achter de bijna risico-aansprakelijkheid. Aldus worden werkgevers in Nederland ook door de gevolgen van jurisprudentie onder een constante druk gezet om GOEDE veiligheids- en voorzorgmaatregelen te treffen ten einde werk gerelateerd letsel en aandoeningen te voorkomen. Dit terwijl er in Nederland WEL een adequate sociale verzekering is!

Voor BES klemt de noodzaak om de jurisprudentie naar bijna risico-aansprakelijkheid te leiden daarom des te meer. Het zal werkgevers aansporen om veel aandacht te schenken aan veilig werken en de overheid om een Algemene Sociale Verzekering hiervoor in te voeren. De BES zijn thans integraal deel van Nederland. Over het leven en de gezondheid van mensen mogen in één land geen twee standaards bestaan. In feite het hanteren van twee standaards is *discriminatoir*, een schending van het discriminatieverbod als bedoeld in artt. 26 IVBPR en art. 1 Twaalfde Protocol EVRM.

Het Gerecht wordt daarom tevens uitgenodigd om in een *obiter dictum* de wenselijkheid van het invoeren van een dergelijke sociale verzekering te willen benadrukken. Een dergelijk *obiter dictum* heeft veel meer effect dan 1000 krantenartikelen.

B. Bespreking Bewijslast en Bewijsstukken

4. In het vonnis van het GIEA d.d. 22 januari 2014 heeft het Gerecht aan eiser de bewijsopdracht gegeven om zijn stelling te bewijzen “*dat de schouderklachten kunnen zijn ontstaan doordat hij werkzaamheden heeft moeten verrichten onder omstandigheden die schadelijk konden zijn voor zijn gezondheid*”. Zie r.o. 5.4.
5. In r.o. 5.3 oordeelt het Gerecht dat de verklaring van dr. Kooi waarin deze aangeeft dat de aandoening, waaraan Winklaar op 3 februari 2012 is geopereerd, mogelijk werk gerelateerd is, niet voldoende is om aan de bewijsopdracht te voldoen. De verklaring van dr. Kooi wordt hierbij nogmaals overgelegd, zie prod. CE-1a en CE-1b¹.

Dr. Kooi verklaart in zijn brief d.d. 14 okt. 2013 (prod. CE-1a) dat Winklaars schouder aandoening “*mogelijk werk gerelateerd*” is. Op prod. CE-1b van 1 jan. 2012 zien wij dat dr. Kooi op een met de hand geschreven briefje aan dr. Cabenda (de bedrijfsarts) schrijft: “*Patiënt is Caterpillar chauffeur. Mogelijk relatie met klachten*”.

Verklaring getuige Canuto THIELMAN

6. Thielman is *onderhoudsmonteur*² van Selibon. Hij verklaart dat Winklaar op de Compactor, de Loaders en de bulldozer van Selibon werkte op de Landfill. Werk op de Compactor was zwaar, omdat de machine oud was en veel schokte. De loaders schokken ook door het slechte terrein, terwijl de stoelen kapot waren (geen vering).

De loaders werden onvoldoende onderhouden tot +/- 5 jaar geleden (dus tot +/- 2009). Daardoor ontstond speling in de lagers en de ophanging. Dit veroorzaakt extra en ook *onverwachte* schokken. De laadbak van de Compactor had ook ruimte in de lagering, hetgeen ook (extra) schokken veroorzaakt. De Compactor heeft stalen wielen en geen schokdemping. Ook trilt de Compactor erg. Bij de Compactor was de vering onder de stoel kapot gegaan en de stoel was vastgebout. Er lag alleen een dun plat kussen op.

¹ Ten gerieve van het Gerecht worden *alle* relevant geachte producties hierbij overgelegd, *inclusief* de producties die eerder reeds zijn overgelegd. Zij worden voorzien van speciale nummering horende bij deze Conclusie na Enquête, voorafgegaan door de letters ‘CE’, gevolgd door gewone cijfers oplopend van CE-1 t/m CE-17.

² In het hoofd van het proces-verbaal van getuigenverhoor staat ten onrechte dat dhr. Thielman’s beroep ‘operator’ is. Dat is onjuist. Hij is monteur. Hij onderhoudt de zware machines van Selibon.

Ook de stoelen van de loaders waren vastgebout. De stoelen konden dus niet draaien en ook niet van hoogte worden versteld. Over de stoelen is veel geklaagd bij voorman Leonora, maar de klachten werden altijd afgewimpeld. Bij het werk met de Compactor moet men veel voor- en achteruit rijden. Omdat de Compactor geen achteruitkijkspiegels had moest men dus veel gedraaid zittend achteruit rijden.

Verklaring getuige Feliciano Bernardo WANGA

7. Dhr. Wanga is c.q. was *wel* 'operator' (d.w.z. 'driver' of chauffeur) van de zware machines van Selibon. Ongeveer 6 jaar geleden heeft hij +/- 5 maanden op de Compactor gewerkt, daarna op de loader. Hij heeft toen (6 jaar terug) last van zijn rug gekregen met +/- 10 maanden a.o. Hij wijst de Compactor aan als de veroorzaker van zijn rugklachten. Het specifieke werk dat hij destijds met de Compactor moest doen (betonpuin ruimen) veroorzaakte veel schokken. De stoel van de Compactor had geen vering en was hard. Dat gold ook voor de loader. Er zat een stuk hout onder de stoel van de loader die de vering onmogelijk maakte. Op de stoelen lag een kussen van stof met wat schuim. Volgens Wanga zijn de rugklachten te wijten aan een combinatie van het puinruimen met de Compactor en de harde stoel (zonder vering). Ook schokt de laadbak van de Compactor heel erg. Soms viel de laadklap vanzelf met een harde klap naar beneden. Dit komt door slecht onderhoud. Ook de loader was versleten. Alles was kapot. De loader schudde heel veel, niet alleen op de Landfill, maar ook op straat.

Ook *trilde* de Compactor veel. Met de Compactor moet je steeds heen en weer rijden. De spiegels waren in slechte staat. Je moest dus steeds gedraaid zittend achteruit (heen en weer) rijden. De Compactor had ook geen trap. Je moest via het achterwiel erop en af klimmen. In 2006 of 2007 is de loader geïnspecteerd (prod. **CE-2**).

Wanga vertelt dat ook Winklaar en Martis op de Compactor werkten. Onlangs is Wanga weer a.o. geweest met een hernia in zijn rug (zie prod. **CE-3**).

Verklaring getuige Egbert Silvester MARTIS

8. Dhr. Martis is +/- 3 jaar chauffeur van de zware machines van Selibon geweest. Toen hij op de Compactor werkte verkeerde die in slechte staat van onderhoud. De stoel had geen vering, waardoor je als chauffeur alle schokken doorkreeg. Ook kon je de gordel niet om doen. 's Avonds had je last van je rug. Na het werk moest je rug eerst bijkomen. Tijdens het werk op de Compactor werd je helemaal door elkaar geschud. Ook de laadbak viel soms onverwacht met een schok naar beneden vanwege slijtage.

Ook de loader schudde veel vanwege slijtage. Ook de stoel op de loader had geen vering. Op de Compactor gaan je knieën 'heen en weer'³ door het *trillen*. Daardoor heeft Martis problemen aan beide knieën. Daarom is hij ook a.o. geweest (zie prod. **CE-4**). De Compactor heeft geen trap. Bij het afklimmen is hij geslipt en is op zijn pijnlijke knie terecht gekomen. Dat heeft de knieklachten verergerd.

Het werk met de zware machines op de Selibon Landfill is zwaarder dan normaal. Dit komt o.a. omdat de ondergrond onberekenbaar is. Als bestuurder van de loader heeft hij ook schouderklachten gekregen. Oorzaak is dat het stuur zwaar draait, maar voor de schouderklachten is hij niet naar de dokter gegaan. Ook heeft hij maagklachten gehad. Volgens Martis komt dat van de uitlaatrook van de Compactor die geen uitlaatpijp had. De technische staat van de Compactor ging steeds verder achteruit.

³ Waarschijnlijk wordt bedoeld 'op en neer'.

Verklaring getuige Ramon MARTIS

9. Ramon Martis heeft ook als chauffeur op de Compactor gewerkt. Hij vertelt dat de machine vreselijk schudt, want hij is van staal met stalen wielen. De schokbrekers van de stoel zijn kapot gegaan en nooit gerepareerd. De stoel is hierdoor ook gezakt, zodat je lager zit. De stoel is hard; bekleding en schuim zijn afgesleten. Hij heeft geen rugklachten overgehouden van het werk, maar heeft 's avonds wel eens een stijve rug.

Wel had hij last van zijn linkerknie. Volgens hem wegens het op en afklimmen van de Compactor en de loader. Ook de *oude* loader had een harde stoel zonder vering.

De Compactor werd soms niet goed onderhouden. Je vraagt om vervanging van onderdelen, maar dat gebeurt niet, met name de stoelvering. Na verloop van tijd zijn de Compactor en loader meer gaan schokken en trillen. Bij het rijden over elk steentje voel je een flinke schok. De laadbak van de Compactor ging op gegeven moment vanzelf vallen, vanwege een lekkende pakking in het besturingssysteem.

Samen met Leo Janga (+/- 6 a 7 jaar geleden) heeft Martis de Compactor eens via de Noordkant naar de Landfill in Rincon gereden. Leo Janga was daarna a.o. wegens rugklachten. Leo Janga was monteur van Selibon, maar heeft ook gewerkt als chauffeur.

Het werk op de Compactor houdt in dat je steeds naar voren en achteren moet rijden. Met de loader ook. De Compactor heeft geen spiegels. Dus je moet altijd gedraaid zittend achteruit rijden. Dit geeft soms pijn in je nek.

Verklaring getuige Kenneth Epifanio EISDEN

10. Door slecht onderhoud aan de compactor en de loader ondervond men veel lichamelijke last bij het gebruik van deze apparaten. De stoelen waren vastgezet, waardoor schokdemping niet meer mogelijk was. Tijdens het werk werd men heen en weer geschud. Ook waren er schokken. Dit kwam doordat er veel speling zat tussen de twee voertuigdelen. De compactor was het zwaarst, omdat hij geen banden heeft maar stalen wielen zonder schokdemping en vering.

Van Winklaar hoorde hij herhaaldelijk dat hij last had van zijn rug en schouders. Eisdén zelf heeft rugklachten overgehouden aan dit chauffeurwerk. Ook wel schouderklachten, maar veel minder dan rugklachten (prod. CE-5). De compactor is in 2014 verwijderd, de loader in 2013. Die was toen helemaal versleten.

Op de compactor moest men (als men dienst had) 5 à 6 uren per dag werken. Voorheen 11 jaar bij de Salt Company gewerkt, ook als driver. Had daar nooit fysieke problemen. De machines werden daar elk jaar gereviseerd. Bij Selibon niet. Daar werden onderdelen alleen vervangen wanneer ze kapot waren. Alleen de bulldozer verkeerde in behoorlijke staat.

Probleem is dat je voortdurend over je schouder moet kijken bij het achteruit rijden. De compactor had geen spiegel. Met de compactor moet je bijna evenveel voor- als achteruit rijden. De compactor is het zwaarst, omdat je daar de meeste onverwachte schokken krijgt. Bij de loader niet. Als je kleine bewegingen maakt met de compactor voel je trillingen bij de ruimte van de tussenpin en door slijtage. Je krijgt onverwachte tikken door je hele lichaam. Soms moet je stoppen met werken om je lichaam rust te gunnen. Regelmatig geklaagd over de slechte kwaliteit van het materieel waarmee gewerkt moest worden. Het antwoord was steeds dat we door moesten werken of je kon naar huis gaan. Ook was een deel van de trap bij de compactor afgebroken.

Tot slot verklaart Eisdén hoe men op de compactor in getordeerde houding achteruit moet rijden, ongeveer evenveel vooruit als achteruit.

Tussenstand voldoening aan de bewijsopdracht

11. Uit de verklaringen van deze 5 getuigen kan worden geconcludeerd dat de zware machines slecht werden onderhouden, dat zij oud en in slechte staat verkeerden, dat zij veel en onverwachts schokten, dat ze voortdurend trilden, dat het werk inhoudt dat veel achteruit moest worden gereden zodat veel van het werk in *getordeerde houding* moest worden uitgevoerd, dat naast Winklaar 3 van de chauffeurs en een zekere Leo Janga gewrichtsklachten hebben opgelopen in verband met het werk op de machines.

Dat Winklaars “*schouderklachten kunnen zijn ontstaan doordat hij werkzaamheden heeft moeten verrichten onder omstandigheden die schadelijk konden zijn voor zijn gezondheid*” (cf. bewijslast), is eigenlijk dus al bewezen.

Verklaring dr. Alfredo Antonio MIRANDA (Winklaars huisarts)

12. Winklaar is patiënt van dr. Miranda sinds het jaar 2000 (daarvoor dr. Frans). Miranda verwijst naar het medische dossier van Winklaar (zie prod. CE-6). Vanaf augustus 1999 begonnen de schouderklachten. Die zijn vele jaren doorgedaan tot in 2012. Eerst één schouder, daarna beide schouders. In 1999 was sprake van peesontstekingen en ontstoken kraakbeen. Eerder had hij ook last van zijn elleboog (slijmbeursontsteking).

In 2012 is Winklaar aan de linkerschouder geopereerd. Doel was om de pees normaal te laten lopen, zodat hij geen last meer had van een botverhoging.

Oorzaak van Winklaars klachten was zeer waarschijnlijk werk gerelateerd.

Motivering: Die indruk baseert Miranda op de continuïteit van de klachten en ook omdat de klachten divers waren (zie medisch dossier prod. CE-6), alsmede omdat de klachten niet weggingen na medische behandelingen.

Miranda heeft over zijn indruk ook contact gehad met dr. Cabenda (de Arbo arts). Dit was op 8 februari 2011. En ook in maart en april 2010 is teruggekoppeld naar dr. Cabenda. Dit contact had tot doel om dr. Cabenda aan te sporen daarmee iets te doen richting de werkvloer. Cabenda heeft niet gereageerd, aldus verklaart Miranda.

Ook heeft dr. Frans in het Nederlands een overzicht gestuurd van de schouderklachten tot 2003 (kennelijk in 2010 opgesteld; zie prod. CE-7).

Dr. Miranda schat dat de ***klachten van Winklaar voor 90% werk gerelateerd*** zijn (zie slot van Miranda's verklaring).

Verklaring getuige Roy Humbert ABDUL, arbeidsinspecteur

13. ***Opmerking vooraf.*** Er is enige onduidelijkheid over de data van de rapporten die door dhr. Abdul zijn opgesteld over de zware machines van Selibon. Eerder in deze procedure zijn de volgende twee rapporten van dhr. Abdul overgelegd:

A. Rapport van 22 november 2011, gericht aan Selibon (prod. CE-8);

B. Rapport van 8 mei 2013, gericht aan de vakbond ABVO Bonaire (prod. CE-9);

Bij Abdul's getuigenverklaring is echter ook gevoegd een rapport van 16 april 2013, gericht aan Selibon (zie apart prod. CE-10). Het rapport van 8 mei 2013 gericht aan de vakbond (CE-9) is kennelijk een verkorte (en behoorlijk *verzachte*) versie van het rapport van 16 april 2013 (CE-10) gericht aan Selibon. Abdul noemt in CE-10 de slechte staat van de zitting, de gevaarlijke situatie bij de assen, koppelingen en 'schijven', i.h.a. slecht onderhoud.

Abdul rapporteert onder punt 4 (CE-10) ook dat de werknemers zich bedreigd voelen en hun namen niet willen doorgeven over klachten aan rug, knieën en schouders.

Met name punt 5 (CE-10) is significant:

*“Er wordt gewerkt met loaders die niet gekeurd is en die in slechte onderhoud verkeren, een loader moet telkens gekeurd worden na: ten hoogste vijf jaar. De loader moet steeds in goede staat van onderhoud verkeren. **De loaders zijn niet geschikt te werken op landfill. Het is onverantwoordelijk en levensgevaarlijk**”.*

14. Samenvatting van de getuigenverklaring.

De machines verkeerden in slechte staat van onderhoud. Er ontbraken ook onderdelen. Abdul kreeg opdracht van zijn leidinggevende om het ‘rustig aan te doen’ met zijn rapportages, omdat Selibon niet meteen geld had voor verbetering van de machines en tijd moest worden gegund. Abdul heeft het daarom ook rustig aan gedaan en kwam alleen in actie in spoedgevallen of als er vragen waren.

Abdul vertelt dat een van de loaders een zitting had van twee plankjes met karton erop. Ook heeft hij olie lekkage gezien aan de leidingen. Ook was er geen trapvoorziening bij een van de loaders. Eén van de loaders was wel 30 jaar oud.

Hij heeft ook met de chauffeurs gesproken die strikt *anoniem* wilden blijven. Eén van hen had last aan zijn schouder, knieën en rug. Dat was *niet* Winklaar.

Abdul vertelt dat het plan van aanpak voor verbetering *niet* is uitgevoerd door Selibon, omdat hij het rustig aan moest doen. Hij heeft daarom geen hercontrole gedaan. Pas in 2013 heeft hij weer onderzoek gedaan (op verzoek van de vakbond). Toen waren er wel verbeteringen, maar nog steeds was de kwaliteit van de loaders niet voldoende. Abdul werd weer door zijn leidinggevende opgedragen het rustig aan te doen.

Abdul verklaart dat er geen vervolgcontroles zijn uitgevoerd bij Selibon, ook al mocht dat staan in een brief van dhr. Huub Bouwen destijds hoofd SZW (dit is een e-mail, prod. CE-11; zie laatste volzin). Hij verklaart voorts dat zijn leidinggevende *druk* op hem heeft uitgeoefend om het rustig aan te doen en dus geen nacontroles te doen.

Tenslotte verklaart Abdul dat zijn vorige leidinggevende op de hoogte was van de ‘onderzoekstechnische nalatigheid’ bij Selibon (waarschijnlijk wordt bedoeld ‘onderhoudstechnische nalatigheid’). Hij heeft herhaaldelijk geconstateerd dat Selibon nalatig was in het laten verrichten van onderhoud aan de loaders en *dat de chauffeurs daarvan lichamelijke last en hinder konden ondervinden.*

Verklaring Selibon getuige dhr. Rafmildo Jozef DAMASCUS

15. De getuige erkent dat de schokdemping van een stoel van de grote loader met een stuk hout onklaar was gemaakt. Hij weet niet hoe lang dit het geval is geweest.

Ook erkent hij dat de smering van de machines niet goed was, want hij hoorde regelmatig het gepiep van droge lagers. Dit komt, denkt hij, omdat de bestuurders de machines niet goed onderhielden c.q. smeerden.

Hij weet ook dat de trap van de compactor kapot was. De conditie van de compactor en loader was ‘niet al te best’. De lagering van de besturing en van de bevestiging van de laadbak moest verbeterd worden. Hij heeft gezien dat er bij de grote loader ruimte zat in het lager van de laadbak. Hij vertelt dat de veiligheidsgordel van de grote loader niet goed was. De gordel heb je ook nodig om met schokken te kunnen meebewegen⁴.

⁴ Dus zonder gordel zijn schokken moeilijker op te vangen!

Het tussenlager op de grote loader was versleten bij de pin. Dit kan leiden tot meer schokken van de machine. Hij heeft gemerkt dat het onderhoud aan de machines in algemene zin tekort schoot.

Verklaring Selibon getuige dhr. Eric Carl PONSON

16. Dhr. Ponson heeft de loader en compactor NIET zien werken en horen draaien (zie blz. 8 onderaan van het proces-verbaal getuigenverhoor d.d. 20 augustus 2015), maar de bulldozer wel. Hij heeft zelf ook NIET op de machines gereden.

Dhr. Ponson's verklaring is daarom algemeen. Hij vertelt over hoe men in zijn algemeenheid met de machines zou moeten werken en als men dan alles goed doet en de machines goed onderhouden zijn, dan voelt men geen ernstige schokken.

Op de vraag (zie slotalinea) of hij kan oordelen over de omstandigheden waarin de werknemers van Selibon moesten werken met hun machines, antwoordt hij dat hij daar niets over kan zeggen.

Conclusie. Dhr. Ponson verklaart over algemeenheden. Over de specifieke omstandigheden van Selibon kan hij niets verklaren. Wezenlijk voegt deze verklaring daarom niets toe aan de bewijslast, noch doet daar iets aan af.

Tweede tussenstand voldoening aan de bewijsopdracht

17. Uit de verklaringen van de getuige Abdul kan worden geconcludeerd dat de zware machines slecht werden onderhouden, dat zij oud en in slechte staat verkeerden. Zij waren niet geschikt om op de Landfill te werken. Als arbeidsinspecteur oordeelt hij zelfs dat werk daarmee 'onverantwoordelijk en levensgevaarlijk' was.

Selibon getuige Damascus bevestigt het oordeel van dhr. Abdul in grote lijnen, maar hij zegt het niet zo hard. Selibon getuige Ponson voegt wezenlijk niets concreets toe.

Getuige Miranda concludeert *gemotiveerd* dat de klachten van Winklaar voor 90% werk gerelateerd zijn.

Dat Winklaars "*schouderklachten kunnen zijn ontstaan doordat hij werkzaamheden heeft moeten verrichten onder omstandigheden die schadelijk konden zijn voor zijn gezondheid*" (zie bewijslast), staat hiermee wezenlijk dus vast.

De enige verklaring die een ander licht zou kunnen werpen op de vraag of voldaan is aan de bewijslast, is die van de bedrijfsarts dr. Cabenda (zie hierna).

Verklaring Selibon getuige dr. Stephen CABENDA

18. Vooraf. Medisch specialisten wiens taak het is om vast te stellen of een patiënt arbeidsongeschikt is of niet, en of de werksituatie medische klachten bij een patiënt kan hebben veroorzaakt, mogen NIET partijdig zijn en al helemaal niet financieel afhankelijk van één partij. Wiens brood men eet, diens woord men spreekt.

Dr. Cabenda (Arbo Consult) is dus *partijdig*. Selibon is zijn klant. Arbo Consult kan het zich bedrijfsmatig niet veroorloven om zijn klant teleur te stellen. Bovendien zal dr. Cabenda niet graag toegeven dat hij als bedrijfsarts heeft gefaald, bijvoorbeeld in zijn onderzoeksplicht (zie hierna) en secuur en verantwoord werken (zie hierna).

Het verwijt van partijdigheid kan men overigens ook maken richting de specialist die een rapport heeft opgesteld namens Winklaar (t.w. drs. S. Gobardhan, Letselschade

arts van Recht Letselschade N.V.). Zie hierna. Echter dhr. Gobardhan staaft zijn mening met medische artikelen. Ook hoeft hij zijn eigen straatje niet schoon te vegen.

Er is dus sprake van twee partijdige meningen van specialisten over en weer.

19. Met dit laatste in het achterhoofd valt het op dat dr. Cabenda verklaart dat het 'mogelijk' is dat andere Selibon werknemers met soortgelijke klachten bij hem zijn gekomen, maar dat uit zijn hoofd niet weet (blz. 5, 3de alinea van het P-V van zijn getuigen-verklaring). Conclusie: Cabenda gaat deze issue dus uit de weg!

Cabenda weet ook niet of de zware machines van Selibon bovenmatig schokten of trilden. *Hij heeft dat niet onderzocht* (blz. 5, 4de alinea). Hij heeft in 10 jaar tijd geen 'inventarisatie en evaluatie van de risico's van de arbeid op de werkplek m.b.t. gezondheid, veiligheid en welzijn van weknemers' gemaakt (zie blz. 6, 2de alinea), terwijl het maken van dergelijk onderzoek letterlijk *wel* onderdeel is van het 'basispakket' dat zijn bedrijf Arbo Consult is overeengekomen met Selibon om te doen (zie art. 1 sub C van de Overeenkomst van Dienstverlening). Zie *letterlijk* prod. **CE-12**.

De overeenkomst zegt *niet* dat Arbo Consult een dergelijk onderzoek 'kan' doen (zoals dr. Cabenda ten onrechte stelt op blz. 6, 3de alinea). De strekking van de overeenkomst (alsook van de hele theorie achter het leveren van Arbo-dienstverlening) is dat hij c.q. zijn bedrijf *verplicht* is te doen. Echter het enige onderzoek dat Arbo Consult in 10 jaar tijd heeft verricht, is een bezoek van de arbeidhygiënist.

Als dr. Cabenda de moeite had genomen op zijn minst zelf een keer gewoon te gaan *kijken* op de landfill, dan had hij met het blote oog risico's voor de gezondheid veroorzaakt door de zware machines van Selibon kunnen constateren. Ondanks dat er meerdere Selibon werknemers met ernstige gewrichts- en rugklachten bij hem zijn geweest, ging er toch geen lichtje bij hem branden. Hij ging ook niet zelf eens *kijken*!

Verschillende artsen hebben dr. Cabenda gewaarschuwd. Dr. Miranda in 2010 en 2011 (zie diens verklaring), dr. Frans (zie **CE-7**), dr. Kooi (januari 2012; zie prod. **CE-1b**). Waar dr. Cabenda dus stelt (blz. 3, 2de alinea van onderen) dat deze artsen hem nooit hebben benaderd over de schouderklachten van Winklaar, spreekt hij dus niet de waarheid. En ondanks deze signalen is er bij hem nooit een lamptje gaan branden!

Voorts verklaart dr. Cabenda dat hem niet bekend is dat het werken in *getordeerde* houding (zoals gedraaid zittend achteruit rijden) in het algemeen risico verhogend kan zijn (zie blz. 6, 3de alinea van onderen). Hierna zal blijken dat hij dus niet goed op de hoogte is van de medische literatuur over zijn vakspecialisme.

Dr. Cabenda weet van allerlei risico verhogende factoren bij de machines *niets* af (zoals stoel vervangen door plank, ontbrekende trap en achteruitkijkspiegels). Hij weet ook *niet* of de machines bovenmatig trilden of schokten (blz. 6, 4de alinea van onderen). Toch verklaart hij wel (zie blz. 4, 5de alinea van onderen) dat Winklaar niet dagelijks continue trilbeweging van zijn armen heeft moeten ervaren!?

Hij spreekt zichzelf dus tegen.

Zonder onderzoek te hebben gedaan *kan* hij ook niet weten of de Selibon machines bovenmatig trilden en schokten en dus *mag* hij als bedrijfsarts zijn stappenplan NIET baseren op het *niet* bovenmatig trillen en schokken. Doet hij dat wel, dan krijgt men 'G.I.G.O.', dat is, 'Garbage In, Garbage Out'. D.w.z., als de aanname (of de premisse) onjuist is, dan zijn de daarop gebaseerde conclusies of vervolgstappen ook onjuist.

De conclusie van deze opmerkingen kan alleen maar zijn, dat dr. Cabenda niet secuur en ook niet wetenschappelijk verantwoord te werk gaat.

20. Dan komen wij aan het belangrijkste punt of conclusie in dr. Cabenda's getuigenverklaring, te weten zijn verklaring t.a.v. de botuitstulpingen (botexostoses). Dr. Cabenda stelt positief en stellig dat het *onmogelijk* is dat de medische aandoening van Winklaar (zijn schouderklachten) een gevolg is van zijn arbeid bij Selibon.

Op blz. 5, 2de alinea van zijn verklaring en in zijn brief aan Selibon d.d. 3 december 2012 (zie prod. **CE-13**) is dr. Cabenda overigens veel minder stellig. Daar zegt hij slechts dat het *niet bewezen* is ('geen enkel bewijs') dat de arbeid de aandoening heeft veroorzaakt. 'Niet bewezen' is echter iets heel anders dan 'het is onmogelijk'!

Dr. Cabenda komt tot zijn stellige conclusie door toepassing van het zgn. 5-stappenplan. Er is reeds op gewezen dat stap 1 (de premisse) is gebaseerd op een door dr. Cabenda aangenomen 'feit', waarvan hij zelf toegeeft dat hij dat feit niet kent! Hij *weet* immers niet of de machines bovenmatig schokten en/of *trilden*. Hij heeft dat nooit onderzocht. Dus kan en mag stap 1 niet uitgaan van de aanname dat ze niet (bovenmatig) schokten en/of trilden. Cabenda weet dit niet!

Het hanteren van een onbekende factor als uitgangspunt van een redenering waaraan medische conclusies worden verbonden, is wetenschappelijk niet verantwoord.

21. Desondanks volgen we even Cabenda's redenering. Hij stelt dat Winklaar in beide schouders botexostoses (botuitstulpingen) had. Hij stelt voorts dat deze botexostoses aangeboren zijn en specifiek voor Winklaar. Vervolgens stelt hij dat deze botexostoses en niets anders de schouderklachten hebben veroorzaakt. EN verder dat deze exostoses *niet* door schokken en trillen kunnen worden veroorzaakt (want zijn aangeboren). Dus is het onmogelijk dat Winklaars aandoening is veroorzaakt door werkomstandigheden.
22. Aan deze redenering van dr. Cabenda mankeert van alles. *Ten eerste*, het staat helemaal niet vast dat we hier te maken hebben met botexostoses, d.w.z. aangeboren botuitstulpingen, althans uitstulpingen die tijdens de groei *zonder invloed van buitenaf* zijn ontstaan. Dit is een nergens op gebaseerde *aanname* van dr. Cabenda. Hij verwijst dan ook NIET voor bewijs naar medisch onderzoek bij dhr. Winklaar tijdens zijn jonge jaren waarop de botuitstulpingen reeds te zien zijn. Die heeft hij ook niet. Hij *gist* dus gewoon en kiest de *aanname* die hem (d.w.z. zijn *klant*) het best uitkomt.

De aanname 'botexostose' is dus helemaal *niet* bewezen en is ook ONZEKER.

Drs. Gobardhan legt medische informatie over, waarin wordt uitgelegd dat er een verschil is tussen een botexostose en een 'osteofyt'. Een botexostose is wat dr. Cabenda zegt, nl. een aangeboren botuitstulping ontstaan tijdens de groei. Een 'osteofyt' is echter een 'botspoor' c.q. een botuitstulping die ontstaat als reactie op druk, wrijven, tensie of micro-trauma's waaraan het lichaam gedurende lange tijd onderhevig is. Het komt ook veel voor (het is '*common*', zegt de Engelse tekst) in de schouders (zie medisch artikel bij het rapport van dr. Gobardhan, **CE-14**).

23. Dit is nu het probleem dat ontstaat wanneer een medisch deskundige *met een controlerende functie* financieel afhankelijk is van klanten, terwijl hij anderzijds – vanwege zijn medisch controlerende functie – onafhankelijk en onpartijdig moet zijn. Die twee gaan gewoon niet samen. We nemen het dr. Cabenda niet kwalijk. Hij is gevangene van het systeem dat hem verplicht zowel zakenman te zijn als medisch *controlerend* specialist. De financiële verplichtingen van zijn bedrijf – dat bovendien

nog moet *concurreren* met andere medische controleurs ook! – *dwingen* hem partijdig te zijn. Het is daarom onvermijdelijk dat dr. Cabenda's verklaring en expertise besmet zijn en vanwege het systeem redelijkerwijs ook niet anders dan besmet *kunnen* zijn.

Een *controlerend* medisch specialist die zelf geldelijk belang heeft bij de uitslag van zijn controlerende taken, is niet onafhankelijk en onpartijdig.

Daarom *verzwijgt* hij – als dat zijn klant goed uitkomt – te zeggen dat botexostose maar één mogelijkheid is. Er is ook nog een tweede mogelijkheid, namelijk een 'osteofyt' die heel goed kan ontstaan door het soort werk dat Winklaar bij Selibon jarenlang deed, waarbij hij uren lang zijn schouders moest belasten, trekken en duwen. De langzame progressie van de klachten past naadloos bij het ontstaan van osteofyten.

En zelfs als het botexostoses zouden zijn, dan nóg is het heel goed mogelijk dat de werkomstandigheden de negatieve gevolgen daarvan heeft veroorzaakt en constant heeft gestimuleerd, waardoor de schouderklachten zijn ontstaan, althans verergerd.

Niemand weet of het in Winklaars geval nu botexostoses betreft of osteofyten die ontstaan zijn door de werkomstandigheden. Cabenda zelf twijfelt ook waar hij zegt dat Winklaar de exostoses 'waarschijnlijk' altijd heeft gehad (zie blz. 3, 2de alinea van zijn verklaring). Hij weet dus niet zeker dat Winklaar ze altijd gehad heeft!!

Daarom gaat dr. Cabenda in de fout waar hij zegt dat het *onmogelijk* is dat Winklaars medische aandoening (t.w. zijn schouderklachten) een gevolg is van zijn arbeid bij Selibon. Hij behoort te erkennen dat hij dit niet zeker KAN weten.

Al het bewijsmateriaal objectief in ogenschouw nemend, komt men eerder tot de conclusie dat het in Winklaars geval WAARSCHIJNLIJK osteofyten zijn, die ontstaan zijn door het werk, maar ook dat kan eigenlijk niet gezegd worden.

De meest juiste conclusie is dan ook dat we het niet weten. *Mogelijk* betreft het werk gerelateerde osteofyten, *mogelijk* betreft het tijdens de groei ontstane exostoses. Als het botexostoses zijn, is ook *mogelijk* dat het werk de klachten heeft gestimuleerd, versneld of verergerd zodat de aandoening uiteindelijk toch werk gerelateerd is.

Voldoening aan de bewijsopdracht

24. Wat echter WEL met hoge mate van waarschijnlijkheid kan worden gezegd is dat de machines jarenlang in slechte staat van onderhoud hebben verkeerd en dat zulks tot bovenmatig schokken en trillen heeft geleid, hetgeen de gezondheid van de chauffeurs negatief kan beïnvloeden, zoals leiden tot gewrichtsklachten (waaronder schouderklachten; zie in dit verband met name ook het rapport van drs. Gobardhan (CE-15)).

Gobardhan stelt en *motiveert*:

Stelling 1:

Werk gerelateerde schokbewegingen, aan vibratie onderhevig en in geforceerde lichaamshouding werken kan uiteindelijk wel leiden tot gewrichtsklachten, lage rug klachten en schouderklachten: *in diverse medische literatuur is dit gemeld en beschreven.*

Stelling 2

De meeste conclusies zoals aangegeven in dr. Cabenda's getuigenrapport zijn te weerleggen middels opgemelde 4 producties, de getuigenverklaringen van de andere werknemers en het ontstaan en beloop van de klachten van gelaedeerde.

Uitgaande van deze 2 stellingen (die Gobardhan onderbouwt met overlegging van medische literatuur) concludeert hij dat aannemelijk is gemaakt “*dat de langzaam progressief ontwikkelde medische klachten als gewrichtsklachten, schouderklachten, knie- en rugklachten gerelateerd zijn aan de werkomstandigheden bij Selibon. Dit in tegenstelling tot het gestelde in het getuigenrapport van dr. Cabenda*”.

Zijn **slotconclusie** is:

Winklaar is 100 % arbeidsongeschikt geworden door aan werk gerelateerde omstandigheden bij Selibon.

25. Ook als Gobardhan’s slotconclusie te stellig en partijdig is, kan WEL worden geconcludeerd dat aan de bewijsopdracht is voldaan.

Immers, HET IS REDELIJK TE CONCLUDEREN dat uit al het besproken bewijsmateriaal is komen vast te staan dat de “*schouderklachten kunnen zijn ontstaan doordat hij (Winklaar) werkzaamheden heeft moeten verrichten onder omstandigheden die schadelijk konden zijn voor zijn gezondheid*”.

C. Bespreking van de literatuur en de jurisprudentie

Wat moet Winklaar volgens huidige jurisprudentie precies stellen en bewijzen? En wat moet Selibon stellen en bewijzen?

26. Verwezen wordt naar bijgaand artikel, getiteld: ‘De bewijslast in beroepsziektezaken onder de loep’, door mr. L.E.M. Charlier (zie prod. **CE-16**).

Volgens deze auteur geldt het volgende.

De werknemer (Winklaar) moet stellen, en bij voldoende betwisting bewijzen, dat hij was blootgesteld aan gevaren voor zijn gezondheid. Voorts moet hij bewijzen dat deze blootstelling zijn gezondheidsklachten *kan* veroorzaken. **Een kleine kans daartoe leidt al tot geslaagd bewijs** (Hof den Haag, 20 juli 2010, LJN BN4195).

Tegelijkertijd moet de werkgever (Selibon) stellen en bewijzen dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. Slaagt Selibon daarin niet, dan is causaal verband gegeven, tenzij de werkgever *tegenbewijs* kan leveren dat er geen causaal verband is. Aansprakelijkheid is gegeven als de ***kans*** op schade door de tekortkoming van de werkgever is *verhoogd*. Ook hier behoudens tegenbewijs. De werkgever mag dus aantonen dat de klachten ook zouden zijn ontstaan als hij *wel* aan zijn zorgplicht zou hebben voldaan.

De twee bewijsplichten dienen tegen elkaar te worden afgewogen, waarbij – zoals altijd – alle relevante omstandigheden moeten worden meegewogen.

27. Verwezen wordt voorts naar het Proefschrift van mr. Y.R.K. Waterman (13/11/2009), getiteld: ‘De Aansprakelijkheid van de Werkgever voor Arbeidsongevallen en Beroepsziekten’, waarvan bijgaand blzz. 123 – 136 (**prod. CE-17**) worden overgelegd.

Ook Waterman bevestigt dat het causaal verband tussen letselrisico en letselschade wordt aangenomen (rechtsvermoeden van oorzakelijk verband), als de werkgever (Selibon) *niet* slaagt in het bewijs dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. Dit volgt uit het arrest Unilever/Dikmans HR 17/11/2000, NJ 2001/596. Zie blz. 127 Waterman.

De Hoge Raad zegt: ‘[...] *wanneer een werknemer bij zijn werk is blootgesteld aan voor de gezondheid gevaarlijke stoffen, het door de werknemer te bewijzen oorzakelijk verband aangenomen moet worden, indien de werkgever heeft nagelaten de maatregelen te treffen die redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt* [...]’.

Voor 'blootstelling aan *gevaarlijke stoffen*' dient in de onderhavige zaak te worden gelezen: 'blootstelling aan voor de gezondheid gevaarlijke onverwachte schokken en trillingen die op het lichaam inwerken vooral in een getordeerde werkhouding'.

Dat deze jurisprudentie zo mag worden gelezen is volgens Waterman juist. Zij stelt op blz. 134 dat: '[...] *deze regel van bewijslastverdeling ook algemeen toepasselijk voorkomt t.a.v. arbeidsongevallen en beroepsziekten die een andere oorzaak hebben dan gevaarlijke stoffen, zoals RSI en rugklachten*'.

Over de 'getordeerde werkhouding' hierna apart meer.

Waterman vervolgt (blz. 135): '*Aan het door de werkgever te leveren bewijs dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan, moeten zware eisen worden gesteld*'. De werkgever heeft onder andere ook een onderzoekplicht en zal moeten aantonen hoe hij zich van die plicht heeft gekwet. Ook moet hij aantonen dat het letsel niet het gevolg is van onvoldoende voorzorgmaatregelen. Deze zware eisen worden gesteld om de werknemer te beschermen, ter voorkoming van pijn, operaties en inkomensverlies.

Winklaar heeft aangetoond dat Selibon NIET aan haar zorgplicht heeft voldaan

28. Winklaar heeft 3 verklaringen overgelegd (**CE-8**, **CE-9** en **CE-10**) van veiligheidsinspecteur Roy Abdul van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) die 3 maal (in 2011 en 2013) heeft vastgesteld dat de zware machines van Selibon slecht werden onderhouden. Hij achtte ze niet geschikt voor veilig werken.

In **CE-10** noemt Abdul de werksituatie met de loaders zelfs 'onverantwoordelijk en levensgevaarlijk'. Duidelijker kan niet.

Ook heeft het hoofd van SZW, dhr. Huub Bouwen, na onderzoek in 2013 aangegeven dat de arbo-situatie bij Selibon 'verre van ideaal' is. *Slecht* dus. Een *verbeterplan* is dan ook opgesteld. En voorts zegt hij dat het besef dat veilige werkomstandigheden belangrijk zijn bij Selibon *merkbaar toeneemt*, dus voorheen nauwelijks aanwezig was. Hij zegt ook dat SZW 'uitwassen' niet zal accepteren (zie prod. **CE-11**).

Wat betekent dit laatste anders dan dat de werksituatie voorheen een 'uitwas' was?

29. Voorts hebben alle chauffeurs (met uitzondering van één) op jonge leeftijd last gekregen van rug- en/of gewrichtsaandoeningen. Dat is een extra indicatie dat de machines deze klachten veroorzaken. Twee chauffeurs, t.w. Feliciano Wanga en Leo Janga, kregen ernstige rugklachten na korte tijd werk op de Compactor! De werknemers hebben steen en been geklaagd dat de machines niet voorzien waren van behoorlijke stoelen met kussens en schokbrekers. Ook in de getuigenverklaringen van de drivers (chauffeurs) wordt gewezen op de keiharde stoelen, zonder kussens en zonder schokbrekers, de ergste zijnde de Compactor. Er is vaak ruzie geweest met de leiding, waarbij de chauffeurs de machines niet meer wilden bedienen als er geen betere stoelen werden aangebracht. Het mocht echter niet baten. Er was op de landfill inderdaad, zoals dhr. Bouwen suggereert, sprake van 'uitwassen'.

In ieder geval heeft Winklaar aannemelijk gemaakt dat Selibon NIET aan haar zorgplicht heeft voldaan. Deze bewijslast rust overigens helemaal niet op Winklaar. Het is aan Selibon om te bewijzen dat hij *wel* voldaan heeft aan zijn zorgplicht. En daar worden, zoals Waterman opmerkt, zware eisen aan gesteld. Selibon heeft echter aan deze bewijsplicht volstrekt niet voldaan. Het is niet eens echt geprobeerd!

Winklaar was vanaf 1996 tot 2012 bloot gesteld aan gevaren voor zijn gezondheid

30. Voor zover door Winklaar wellicht nog niet voldoende is bewezen dat hij gedurende zijn dienstverband bij Selibon dagelijks was blootgesteld aan gevaren voor zijn gezondheid, wordt verwezen naar een studie inzake *'Whole-body vibration and postural stress among operators of Construction equipment: A literature review'* overgelegd door Gobardhan bij zijn rapport (zie **Bijlage CE-15, prod.1**).

In de conclusie staat onder meer:

'Previous studies have indicated that operators of heavy construction equipment (or other related equipment) are afflicted by musculoskeletal injuries of the arms, shoulders, neck, and lower back'.

Deze studie zegt in wezen niets meer dan hetgeen reeds algemeen bekend is, namelijk dat trillen en onverwachte schokken de gewrichten en wervelkolom kunnen aantasten. Dit ligt overigens ook zonder studies voor de hand. Winklaar was dus tijdens zijn dienstverband dagelijks langdurig bloot gesteld aan gevaren voor zijn gezondheid.

31. Hetgeen Winklaar nog benadrukt is het feit dat hij zijn werk als chauffeur (of 'driver') op de landfill ongeveer de helft van de tijd (in ieder geval veelvuldig en langdurig) in **getordeerde houding** moest uitvoeren. Dit terwijl de machines bovenmatig trillen en onverwachts schokken. Dit zowel op de Compactor als op de loaders. Dit *verhoogt* de kans op aantasting van de gewrichten (met name de schouders) en de wervelkolom.

De getordeerde houding is nodig om achteruit te rijden. Het werk op de landfill brengt met zich mee dat men steeds voor- en achteruit moet rijden. Bij het achteruit rijden moet men zijn lichaam draaien om de as, het stuur met één hand vasthouden en constant achteruit kijken. In deze houding ontstaat letsel aan rug, schouders en andere gewrichten door trilling en schokken *veel sneller* dan normaal. Achteruitkijkspiegels op de machines waren altijd kapot, zodat men in getordeerde houding achteruit moest rijden uren lang, heen en weer. Dit verhoogt het gevaar voor de gezondheid.

Wij citeren hierna de tweede volzin van deze studie:

*'From this review, it is shown that WBV (whole-body vibration) and the postural requirements of work (both static and awkward postures) are **important risk factors** that contribute to the development of musculoskeletal disorders among OE's (= operating engineers)'. NB 'OE's' zijn de chauffeurs of 'drivers'.*

Conclusie: Winklaar was gedurende zijn dienstverband bij Selibon dagelijks blootgesteld aan gevaren voor zijn gezondheid, d.w.z. dagelijks blootgesteld aan langdurige lichaamstrillingen en onverwachte schokken, terwijl hij dagelijks langdurig moest werken in *getordeerde houding*.

32. Op de website van SZW Nederland staat het volgende:

'We werken steeds meer met machines om zwaar werk te voorkomen. Maar sommige machines zorgen weer voor nieuwe klachten. De trillingen van veel apparaten werken door op het lichaam, waardoor gezondheidsklachten kunnen ontstaan aan rug, gewrichten en spieren. Naar schatting ondervindt één op de zes werknemers mechanische trillingen op het werk. Met name in de sectoren bouw, transport, industrie, landbouw, bosbouw en lucht- en zeevaart'.

Iets verderop deze pagina leest men dat een goede maatregel om de inwerking van schokken en lichaamstrillingen op het lichaam te minimaliseren is om de vering van de stoel goed in te stellen. Men vindt de pagina hier:
<http://www.arboportaal.nl/onderwerpen/trillingen>

Reeds is vele malen aangegeven dat de stoelen op de Compactor en de loaders van Selibon geen kussen en geen schokbrekers hadden. Het waren vastgeboude plankjes! Hierom alleen al moet worden geconcludeerd dat Selibon zich niet voldoende van zijn zorgplicht heeft gekweten.

D. Algemene conclusie

33. Op grond van de getuigenverklaringen, het rapport van drs. Gobardhan, de andere overgelegde bewijsstukken, e.e.a. bezien in het licht van hetgeen door Charlier en Waterman wordt uiteengezet, moet Winklaar worden geacht *op overtuigende wijze* aan de bewijsopdracht te hebben voldaan.

Selibon heeft zijnerzijds *niet* aannemelijk gemaakt dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. *Integendeel*, Winklaar heeft aannemelijk gemaakt dat Selibon NIET aan zijn zorgplicht heeft voldaan. Door deze tekortkoming is de kans op schade *verhoogd*, al was het alleen maar vanwege de *planken* i.p.v. stoelen met kussen en schokbrekers.

Dat betekent volgens jurisprudentie en literatuur dat causaal verband tussen de arbo-situatie en Winklaars aandoening is gegeven. Aansprakelijkheid is gegeven als de kans op schade door de tekortkoming van de werkgever is *verhoogd*. Dit is ook aangetoond.

Bonaire, 28 oktober 2015

Namens eiser,
mr. M. Bijkerk